

ARAŞTIRMA MAKALESİ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi
The Journal of International Social Sciences
Cilt: 30, Sayı: 1, Sayfa: 41-57, OCAK – 2020

Makale Gönderme Tarihi: 16.11.2019 Kabul Tarihi: 10.01.2020

MUSTAFA NEŞET’İN SERGÜZEŞT-İ BEGZÂDE HİKÂYESİNİN ÇEVİRİYAZISI VE TAHLİLİ

The Translation and Analysis of the Story of Sergüzeşt-i Begzâde by Mustafa Neşet

Nazmi ÖZEROL¹

Semih ATLI²

ÖZ

Türk edebiyatında yeni yazıya aktarılmamış, üzerinde inceleme yapılmamış pek çok eser bulunmaktadır. İstanbul’da 1873’te Mustafa Neşet tarafından yayımlanan ve İSAM (İslâm Araştırmaları Merkezi) Kütüphanesinin elektronik veritabanında “Hikâye-i Sergüzeşt-i Begzâde” adıyla kayıtlı bulunan hikâye de barındırdığı masalsı öğeler, gizem ve aksiyon sahneleriyle ilginç özellikler gösterdiği için çalışmamızın konusunu oluşturmuştur. Hikâyenin yazarı hakkında yapılan araştırmalar neticesinde herhangi bir bilgiye rastlanmamıştır.

Yeni yazıya aktarılarak tahlili yapılmaya çalışılan bu masalsı hikâyede genel anlatı sürecindeki ana karakterler Hint Padişahı ve oğlu Şehzâde’dir. Begzâde ve Dünyagüzeli de hikâyede önemli karakterlerdir ancak ikisi de Şehzâde ile birlikte var olabilmektedir. Begzâde, hikâyenin yardımcı karakteri olup zor işlerin başarılmasında kahramana sürekli yardım edendir. Hikâyede Padişah’ın, oğlu ile aynı kıza âşık olması babalık ve padişahlık arasında kimlik çatışması yaşamasına yol açmıştır. Şehzâde ise çocukluğundan beri varoluş çabası vermiştir. Padişah, hileleri ile şehzadeyi aldattığını, onu alt ettiğini düşünür ama hikâyenin sonunda sahip olacağını sandığı kişi tarafından öldürülür.

Anahtar Kelimeler: Sergüzeşt-i Begzâde, hikâye, çevriyazı, tahlil.

ABSTRACT

There are many works in Turkish literature which have not been translated into new manuscripts. The story, which was published in Istanbul in 1873 by Mustafa Neşet and recorded in the electronic database of the ISAM (Islamic Studies Center) Library under the name of â Hikâye-i Sergüzelşt-i Begzâde m, is the subject of our study because it presents interesting features with mystery and action scenes. As a result of the researches about the author of the story, no information was found

The main characters in the narrative of this fairy tale story, which is attempted to analyze the transition to the new article, are the Indian Sultan and his son Şehzâde. Begzâde and Dünyagüzeli are important characters in the story but also in the story. Begzâde is the assistant character of the story, the one who constantly helps the hero in achieving the hard work. In the story, the fact that the Sultan fell in love with the son of the same girl opened the way for identity conflict in the field of paternity and sultanate. Şehzâde has tried to exist since childhood. The sultan thinks that he is cheating on the prince with his tricks, but he is killed by someone who has a chest at the end of the story.

Keywords: Sergüzeşt-i Begzâde, story, transcription, analysis.

¹Doç. Dr., İnönü Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Üyesi,
e-posta: nazmiozerol@hotmail.com , ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9583-2165>

²Yüksek lisans öğrencisi, İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
e-posta: semihatli21@gmail.com , ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1902-0269>

GİRİŞ

Hikâyeler, okuyucularını etkilemek için yazarları tarafından en etkileyici üslup ile anlatılmaya çalışılır. Üslup da hikâyenin konusuna göre değişebilmektedir. Hikâyecinin gerçek veya gerçeğe yakın hikâyesini, gerçekçi bir üslup ile okurken kimi zaman da masal anlatısına kaçan tatlı bir dille okuruz (Boratav 1969). Sergüzeşt-i Begzâde de masalsı unsurların ağır bastığı, sıradan (yönetilen) insanlardan ziyade soylu (yöneten) insanların hikâyesidir. Hikâyede insan ciğeri pişiren dev ve eşi gibi olağanüstü varlıklar, üç (hocanın üç kızının olması, üçüncü çocuğun dünya güzeli için yardımcı olması) ve kırk (sarayın kırk günde tamamlanması, Begzâde'nin gelişi için kırk günlük süre verilmesi) gibi rakamların sık sık kullanılması; rüyada aşk şerbetinin içilmesi, Dünyagüzeli'nin rüyasında Şehzâde'yi görmesi (rüya motifi) kılık değiştirme, sevdiği kızı bulmak için evden kaçış, Şehzâde ve Begzâde'nin olağanüstü güce sahip olması masal unsurlarıdır (Propp 2008). Padişah, masallarda kimi zaman iyi karakter, kimi zaman da kötü bir karakterdir. Gerçekçi masalların olumlu kişileri güçlü kişilerin oğlu olur (Boratav 1969). Bu hikâyenin de asıl kahramanlarından olan Şehzâde, kendi ideallerinin peşinden koşan iyi insanı temsil etmektedir.

Hikâye-i Sergüzeşt-i Begzâde (Çevriyazılı Metin)

Rivâyât-ı ahhâr ve nâkilân-ı âşâr muhaddîşân-ı rûzgâr şöyle rivâyet iderler ki zamân-ı sâbıkda Hind diyârında bir Pâdişâh olup mezkûr Pâdişâh'ın biri kız ve biri erkek olarak ikişer yaşında iki evlâdı var idi. Günlerde bir gün kız olan evlâdı keyifsizlenip ol kadar tabîb ve h'âceler aşla bir çâre bulmayıp eñ soñra vefât eyledi. Pâdişâh, ol kadar zâr eyledi ki ma'âzâ'l-lâh ta'rif mümkün degildir. Derken ser-tabîb yer öpüp Pâdişâh'ın huzûrına çıkar. Şevketli efendim hâzretleri size bir şey ihtâr ideceğim, diyince Pâdişâh, söyle bakalım der. Şimdi ser-tabîb söze âgâz idip şöyle ki "Pâdişâh'ım siziñ iki evlâdıñız degil iki biñ evlâdıñız olsa aşla yaşamaz. Lâkin tarîk var ki şimdi bu Şehzâde'nize yer altında bir mağara binâ itdirip sâde bir tepe câmından mâ'adâ pencere olmamalı. Şehzâde'yi oraya koyup tâ ki on beş on altı yaşına kadar mezkûr mağaradan çıkarmamalı ammâ yalnız da bırakmak olmaz. Şehzâde'niñ yanına kendi kadar bir çocuk koyup gice ve gündüz eglensinler yemek vaktine bir kişi ta'yin idersiziñiz ol âdem yemeklerini getirip götürir anlara bakar." Pâdişâh, bu kavle râzî olup tiz Mu'ammer Paşa'ya haber gönderir. Mu'ammer Paşa gelip yedi yerden temennâ sekizincisinde el pençe dîvân durur. Pâdişâh, Mu'ammer Paşa'ya Şehzâde için mağara binâ itdireceğini haber virir. Mu'ammer Paşa, fermân efendimiziñdir diyip gider ve mağaranın binâsını mübâşeret iderler.

Birkaç aylar mürûrundan soñra mağara hitâm bulup döşerler, deyyârlar Şehzâde'yi mezkûr mağaraya korlar. Şimdi Pâdişâh, Şehzâde'niñ yanına koymak için bir çocuk arar. Derken Vezîr'in dağı Begzâde nâmında bir çocuğı var idi ve Pâdişâh'a gelip haber virdi. Pâdişâh dağı getir çocuğı bakayım, diyü emr eyledi. Vezîr, çocuğunu getirip Pâdişâh'a gösterdi. Pâdişâh dağı çocuğdan hoşlanıp Şehzâde'niñ yanına gönderir. Bunlar mağarada gice gündüz yiyip içip zevk ü şafâ iderlerdi. Hâşılı on dörder yaşına girdiler. Pâdişâh, Şehzâde'yi göreceğı geldiğı vakitte Vezîr'ini alıp mezkûr mağaraya gider idi. Şehzâde'yi ve Begzâde'yi görüp gene yerlerine 'azîmet iderlerdi.

Minvâl-i mezkûr üzre Şehzâde ile Begzâde oturur iken Şehzâde'nin cânı şıkılıp Begzâde'ye hitâben "Gel şurada dama var oynayalım olmaz mı?" der. Begzâde dağı râzî olup bunlar oyuna başlar. Bir iki oyun oynadıktan soñra diger oyunda beyinlerinde bir münâza'a peydâ olur. Şehzâde, gâzaba gelip dama taşlarını yukarı toğrı endahit ider. Tepe câmı şikest olup güneş içeri girer girmez Şehzâde ve Begzâde güneşe bir hamle iderler; tütalım diyü hiç güneş tütülür mü ammâ bunlar ikisi dağı küçükden mağaraya girdiklerinden güneşi unutup şimdi gördükleri gibi tütmağa çabalarlar. Şehzâde bir yandan Begzâde diger yandan koşa koşu şan ter içinde kalırlar. Derken yemeklerine ta'yin olan adam içeriye girer, bir de bakar ki ne baksın ikisi dağı şan ter içinde şalmışlar. Uşak, bunlara birâz merâm añlatdıktan soñra der ki "Efendim bunuñ ismine güneş dirler, hiç tütülür mü? İster iseñiz şâh pederiñize söyleyelim belki sizi dünyâ yüzine çıkarır." Şehzâde "Amân Lala, dünyâ var mı nasıl şeydir?" diyince, Uşak der ki "Sorar mısıñız efendim, gül gülistân bağı bağı envâ' şeylerden vardır." Amân Lala, git bizi söyle buradan hâlâş eylesin. Lala baş üstüne diyip toğrı Pâdişâh'ın huzûrına çıkıp

“Efendim hâl-i keyfiyet böyle böyle diyerek mine’l-evvelî ile’l-âhire naql u beyân eyler. Pâdişâh dağı ser-tabîb olan kimesneyi huzûrına da’ vet idip Şehzâde’niñ ahvâlini haber virir. Mezkûr tabîb “Efendim daha vakitleri vardır, ammâ zararı yok şimdi on beş yaşına kadar geldiler çıkarsınlar.” diyü Pâdişâh’a haber virdi. Pâdişâh dağı tabîbe hitâben “Pekiye çıkınsınlar ammâ anlara mahşûş bir köşk inşâ itdireyim, andan sonra çıkaralım.” didi. Ser-tabîb fermân efendimiziñdir diyip çıkar gider. Pâdişâh dağı Şehzâde’niñ Lala’sına “Haydi git Şehzâde’ye ve Begzâde’ye böyle söyle, birâz şabr itsinler.” Lala dağı gidip anlara müjdeler taqdim ider ve ziyâde memnûn olup Lala’sına ihsân bahş ider.

Pâdişâh dağı Mu’ammer Paşa’ya hitâben senden bir köşk isterim ki hiçbir pâdişâhın köşklere beñzemesin. Hem çabuk bitirmeli zirâ Şehzâde mağarada kaldı, Mu’ammer Paşa, kırk gün mühlet alıp köşk inşasına mübâşeret iderler. Kışsayı dırâz itmeyelim, kırk gün diyince köşküñ hitâm bulup yorgancılara serîcân haber gönderip mezkûr köşki döşerler. Köşk bittiginde Pâdişâh’a haber virirler. Pâdişâh dağı Şehzâde ve Begzâde’ye haber gönderip kendi köşküñe gider. Bunlar da mağaradan çıkıp sevine sevine köşke dâhil olurlar. Yuğarı çıkıp ikisi dağı Pâdişâh’ın pâyını bûs iderler. Pâdişâh dağı bunlarıñ iki gözlerinden bûs idip der ki “İşte Şehzâde’ m size bir köşk ikiñiz oturup zevk idiñ.” diyince tekrâr bunlar Pâdişâh’ın pâyını bûs iderler. Pâdişâh dağı güle güle oturduñ, diyip oradan kalkar sarâyına dâhil olur.

Bunlar birkaç gün oturduğdan sonra bir gün Şehzâde ile Begzâde köşküñ penceresinde otururlar idi ve köşküñ karşısında tağıñ üstünden iki avcı gelir. Şehzâde bunu görünce Lala’sını çağırıp Lala bu kimdir diyü sülâ ider. Lala dağı “Efendim anlara avcı diler. Ba’zı kerre tağa gidip av ururlar; çarşıda satıp aqçesini alırlar ve kendilerine maşraf iderler ve ba’zı kere dağı gözli silâhşorluk iderler.” diyince Şehzâde’niñ hoşuna gidip “Amân Lala git şâh pederime söyle baña da böyle av takımları virsin, biz de gidelim.” der. Lala’sı dağı baş üstüne diyip toğrı Pâdişâh’ın huzûrına çıkar. ‘Âdat-ı kadîmesini yerine getirdikten sonra “Efendim, şehzâdeñiz köşkte oturur iken tağdan avcılarını görmüş. Şimdi baña ricâ itdi ki git şâh babama söyle de baña da avcılara lâzım olacak şeylerden virsin. Rûhşatı olur ise ben de gidip gönlümi eglendireyim.” didi. Pâdişâh dağı Şehzâde’yi derece-i nihâyede sevdiğinden nâ-çâr rûhşat virmelige karar kıldı ve emr idip Avcıbaşı’yı getirip didi ki “Benim Şehzâde’ m ava gitmekligi kırmış, ben de rûhşat virdim, gideceksen de Lala’sı da Begzâde ve Şehzâde dördüñiz birlikde gidiñ evvel Allâh’a emânet sonra sana eger birisiniñ burnı kınar ise seni helâk iderim.” didi. Avcıbaşı fermân efendimiziñdir, diyip toğrı Şehzâde’niñ yanına dâhil olur. Şehzâde memnûn olup Begzâde, Avcıbaşı ve Lala’sı kalkıp toğrı silâh-hâneye giderler. Her birerleri istedikleri silâhlardan birer dâne alıp andan kalkarlar tağlara toğrı çıkarlar. Lala ile Avcıbaşı Şehzâde’den birâz öñde gidip birer ikişer av alıp Şehzâde’niñ yanına getirirler. Şehzâde, Begzâde bu avları görünce bir kat daha ava sevdâlarını şararlar. Kendilerine iştâh gelip bir iki serçe ve bildircin ururlar.

Ol gün aqşam olup döner, sarâyaya gelirler. Şehzâde, avları aldığı gibi Pâdişâh’ın huzûrına çıkar. Bu avları gösterir ve Pâdişâh dağı memnûn olup şad hezâr âferin eyler ol gice Şehzâde şabahı güç ile bulup erkenden gene ava giderler. Ol gün dağı biraz av urup aqşam olduğda sarâyaya avdet iderler. Bunlar bu minvâl üzere şabahı gidip aqşam gelirler idi. Günlerde bir gün gene bunlar ava giderler; gider iken yol üzerinde bir dervîş elinde bir kâğıd hem koşar hem Şehzâde’ m diyü bağırır. Hem dağı dönüp arkasına bakar Şehzâde bunu görünce gazaba gelüp tüfengi nişân alıp endâht ider. Dervîş olduğı yerde kalıp ölü. Avcıbaşı ve Lala’sı ve Begzâde, Şehzâde’ye ne yaptın bu siziñ ilk şaydıñızdır, derler. Şehzâde dağı “Ben de pişmân oldum, ammâ soñ pişmanlık ele girmez hele siz tûruñ da ben gideyim, bakalım elindeki nedir?” diyü toğrı dervîşin yanına varır da kâğıdı açıp bakar ki ne başsın taşviri ayın on dördi gibi nev-civân bir kızdır. Hoğka ağız, çekme burun, hilâl kaş, sırma saç, penbe yanaqlar, tûrunc memeler, servi gibi boy, bir karış gerdân, püskürme beñler, Şehzâde bunu görünce ‘aşk u dilden cân u gönülden aşık olup düşer bayılır. Mezkûr adamlar Şehzâde’nüñ bu hâlini görünce cümlesi koşup Şehzâde’yi ayıldıp sülâ iderler ki “Efendim bu ne hâldir, n’olduñuz?” diyince Şehzâde bir kere şu resme bakın da andan sonra hâlimi şoruñ.” didikde bunlar dağı resme

bakıp yüreklerini yağ erir. Şehzâde “Amân turacak hâlim yokdur gidelim.” der. Bunlar doğru şarâya dâhil olurlar.

Pâdişâh, Şehzâde’ni yanına gelip Şehzâde’ m bugün ne av urdınız diyü sū’âl idince Şehzâde’ de aşlâ dünyâ kelâmı yok. Pâdişâh, Begzâde’yi çağırıp andan sū’âl ider. Şehzâde işaret ider, Begzâde de sesini çıkarmız. Pâdişâh, ziyâdesiyle cânı şıkılıp ta’ accübde kaldı. Şehzâde uşul ile Begzâde’ye “Amân Begzâde git Avcıbaşı ve Lala’ma söyle şâh pederim eger anlardan sū’âl iderse benim için bir şey söylemesinler.” dedi. Begzâde, gidip mezkûr adamlara söyler dönüp gene Şehzâde’ni yanına gelir. Pâdişâh, Begzâde’ye hitâben “Haydi, Avcıbaşı ile Lala’yı al da gel der.” Begzâde, fermân Pâdişâh’ımındır diyip gider. Avcıbaşı ile Lala’yı alıp gelir. Pâdişâh, Avcıbaşı ile Lala’ya der ki “Benim Şehzâde’me n’oldü bakayım, söyleyiniz. Soñra sizi fenâ yapam.” didikde bunlar da aşlâ dünyâ kelâmı söylemezler. Pâdişâh, yine ta’ accübde kalıp öyle ise siz gidiniz, ben elbet bir haber alırım dedi. Lala ve Avcıbaşı oradan kalkıp giderler. Anlar gidedursun biz gelelim Şehzâde’ye.

Şehzâde günden güne şararıp şolmağa başlar, nihâyet yatağa düşmeyi ihtiyâr ider. Pâdişâh, Hekimbaşı’ya haber gönderip getirdir. Hekim geldikde Pâdişâh’ın huzûrına çıkar ve Şehzâde keyifsiz olduğunu Pâdişâh’a naql ider. Hekimbaşı Şehzâde’ni yanına gelip nabzına bakar. Aşla hastalık ‘alâmeti yokdur, ancak ‘aşk ‘alâmeti vardır diyince Pâdişâh, gâzaba gelip Hekim’in boynunu urdurur. Kışsayı dirâz itmeyelim, dünyâ yüzünde aşlâ tabib kalmayıp kimini öldürir ve kimini nefye gönderdi. Bir gün Vezir huzûr-ı Pâdişâhi’ye çıkıp der ki “Efendim Bağdâd şehrinde bir tabib zuhûr eylemiş ve gâyet mücerrib olduğundan ister iseñiz anı getirelim. Belki derdine dermân olur.” didikde Pâdişâh, tiz yâverler gönderip mezkûr tabibi getirirler.

Pâdişâh, tabibe hitâben “Benim Şehzâde’ m birkaç vakitden beri nâ-mizâçdır. Ol kadar tabib ve h’âceler derdine dermân bulamadılar. Eger sen bulur iseñ ihyâ bulamaz iseñ helâk iderim.” dedi. Hekimbaşı fermân efendimiñdir, diyip Şehzâde’ni yanına vardıkda nabza bakar ki hastalık degil, ‘aşk ‘alâmeti var lâkin söylemek olmaz beni de helâk iderler, diyü tefekkür eyledi ve Pâdişâh’a der ki “Efendim, bende bir rûh vardır anı Şehzâde’ye koqlatalum her ne derdi var ise söyler siz de bilirsiniz ben de geliñ siz kapınıñ yanına gidip diñleyiniz, didikde Pâdişâh kapınıñ yanında dikilmekte olsun Hekimbaşı Şehzâde’ni yanına varır der ki “Bendeñizde bir rûh vardır, siziñ mizâciñize muvâfık olup biraz koqlayın da belki şifâ-yâb olursunuz.” diyince Şehzâde gülerük rûhı koqlar koqlamaz cân u dilden ve ‘aşk u yürekden bir of idip söze âgâz ider. “Âh âh benim pederim derdimden anlamaz ki nâ-hağ yere ol kadar tabib ve h’âcenin günâhına girdi. Tur tur elim degmiş iken hem kimse yok kendi kendime derdimi söyleyim de biraz def’-i gam ideyim.

Söyle ki bir gün Avcıbaşı ve Lala’ m ile Begzâde dağı berâber ava gitdik, gider iken yol üzerinde bir derviş elinde bir kâğıd hem koşar hem arkasına bakar hem Şehzâde’ m diyü çağırır. Ben de gâzaba gelip tüfengimi nişân aldım, endâht itdim. Derviş olduğu yerde düşüp öldi. Ben de yanımda bulunanlara siz turun ben gideyim elinde ne var, diyip kendim bir de bakdım ki ne bakarsın ayuñ ondördi gibi bir nev-civân-ı resm. Görür görmez cân u dilden, ‘aşk u yürekden ‘âşık olup düşdüm bayıldım. Bir de beni o hâlde birlikde bulunan adamlar görüp koşmışlar beni ayıltmışlar. Amân Şehzâde’ m ne olduñ diyince resmi gösterdim. Bunlar resmi gördiler, her ne kadar seslerini çıkarmadılar ise de yüreklerini yağları iridigini ben his itdim. Soñra kalkıp sarâya geldik. Şâh pederim beni yanına çağırıp “Şehzâde’ m bugün ne av urdınız?” didikde aşlâ sesimi çıkarmadım. Begzâde’ye işaret itdim, ol dağı sesini çıkarmadı. Soñra şâh babam Lala’ma ve Avcıbaşı’ya haber gönderdi, geldiler onlar dağı sesini çıkarmadılar. Nihâyet ben de gün günden şararıp şolmağa başladım. Derken yatağa düşdüm, pederüm ol kadar tabib ve h’âceleriñ günâhına girip kimini sürdi ve kimini helâk eyledi.” dir dimez gözlerin açır rûhuñ te’siri gitdi.

Bir de gördi ki Tabib ve Pâdişâh ayakucunda tururlar. Şehzâde söyledigine söyleyecegine pişmân oldu. Ammâ iş işden geçdi. Pâdişâh, bu kelâmları işidince mükedder olup Şehzâde’ni yanına vardıkda iki gözlerinden bûs idip “Ey benim ciger-pârem evlâdım çünkü sende ‘aşk ‘alâmeti var da niçin baña evvel söylemediñ? Nâ-hağ yere ol kadar tabib ve h’âceleriñ günâhına girdim. Kimini

sürdüm ve kimini helâk itdirdim. Yazık değil mi ol adamlara hem oğlum saña bir şey söyleyeceğim lâkin kâhırlanma, seniñ bu gördüğüñ taşvîr Dünyâgüzeli'niñ resmidir. Ben bu kız için üç def'a ceng itdim. Gel bu sevdâdan vazgeç saña bu kızdıñ güzel kañğı kızını ister iseñ alayım, didi ise de Şehzâde âteş-i 'aşk-ı sevdâya şardığında aşlâ fâriğ olmağ mümkün değildir ve pederine hitâben “Şevketli pederim, benim bundan vazgeçmek imkânı yokdur ancak siz bendeñize gitmek üzere ruḥşat ihşân buyuruñ belki bir çâre bulabilirim.” dedi. Pâdişâh aşla saña ruḥşat yokdur, diyip gider.

Şimdi Begzâde der ki “Efendim şâh pederiniden işimiz ruḥşata kalır ise imkânı yokdur, virmez ve benim pederim daḥı baña virmez. Şimdi kaçmağdan mâ'ada bir kârımız yokdur.” dedi. Şehzâde daḥı münâsib görüp döşekden kalkar gidip giyinir ve iki hegbe altun alıp gelir. Bunlar oradan kalkıp hâş aḥûra giderler. Birer küheylan ḥayvân alıp ḥayvânlara râkiben râh-ı eren olurlar. Anlar gideḥursunlar biz gelelim Pâdişâh'a. Pâdişâh, Şehzâde'niñ oḥasına gelir baḥar ki ne baksın Şehzâde'nin yerinde yeller eser ve ḥiddetlenip içeriye girir sũ'al ider. Cârîyeler “Efendim, biz görmedik didikde içlerinden biri efendim, bendeñiz şũ kadar gördüm ki Şehzâde geldi giyinip ve iki heyke altun alıp gitdi. Bilmem nereye gitdi, diyince Pâdişâh tışarı çıkıp Şehzâde'nin Lala'sını çağırđı. Lala'sı daḥı gelip 'âdât-ı kadîmesini yerine getirdikten şoñra ḥurđı. Pâdişâh, Şehzâde nereye gitdi diyũ sũ'al eyleyinçe “Efendim bilmem lâkin Begzâde de yok anı da arıyorlar.” diyip sũkũt eyledi bu def'a Pâdişâh kal'a kapıcılarını çağırđı. Kapıcılar, daḥı ḥuzũr-ı Pâdişâhi'ye çıkıp el pençe dîvân ḥurđılar. Pâdişâh, sũ'al itdikde içlerinden birisi söze âğâz idũp “Birkaç sâ'at muḥaddem Şehzâde ile Begzâde birer ḥayvânlara sũvâr oldılar, gitdiler ama bilmem nereye gitdiler.” dedi. Pâdişâh, ğazaba gelip arḥalarından iki alay 'asker gönderip iki üç gün aradılar, bulamayınca dönũp Pâdişâh'a ḥaber virdiler. Pâdişâh, ziyâde kederlenip Allâh 'ömür virir ise inşâ'allâh yine gelir diyũ kendine teselli ider idi. Anlar gitse gitse Dünyâgüzeli için gitmişlerdir, diyip sözi kesdi.

Şimdi biz gelelim Şehzâde ile Begzâde'ye bunlar kal'a kapısından çıkıp iki üç gün ağızlarına yenecek ve içecek koymadılar. Dördüncü günü bir yere inip ḥarınlarını biraz ḥoyurup yine yola revân oldılar. Bunlar yolda ğâḥ gidip ve ğâḥ inip ḥarınlarını ḥoyururlur minvâl-i mezkũr üzere yigirmi gün diyince bir memlekete dâḥil oldılar. Bir ḥahveye inip ḥahveciyi yanlarına çağırıp Dünyâgüzeli'nin memleketini sũ'al iderler. Ḑahveci daḥı buradan bir ay sürer didikde bunlar yoluñ uzaklağı için mükedder olup her ne ḥâl ise yola revân olurlar. On beş gün gitdikden şoñra yiyecekleri tükenir. Begzâde, Şehzâde'ye der ki “Siz birâz burada ḥuruñ ben baḥayım, biraz yiyecek bulabilir miyim?” diyip kalkar. Gider tağdan yukarıya çıkđıkda ḥarşũ tağdan bir âteş görünir. Begzâde, gider gider ateşe yakın geldikde bir de baḥar ki ne baḥarsın bir dîv ḥarısı âteşin üzerine bir kırık kũplũ ḥazğan ḥoyup insân cigerlerini bũryân ider. Hemân Begzâde, selâm virip dîvin altı bũs ider. Dîv ḥarısı daḥı selâmın alıp “Bre insânoğlı burada ne gezersin? Buradan ḥuş uçmaz kervan geçmez yılan barşâğı şuramaz.” diyince Begzâde “Efendim yolu ğâ'ib itdim buraya düşdüm.” diyip sũkũt ider. İnsânoğlı ḥarın aç mı? Dîv sũ'al itdikde bu daḥı aç diyũ ileriye varır. Dîv ḥarısı, bir dilim etmek üzerine bir insân cigeri ḥoyup Begzâde'ye virir. Begzâde daḥı nâ-çâr yiyip ve yedikden şoñra yine dîv ḥarısı bir dilim etmek ile bir ciger daha virip “Hayđi git, Allâh selâmet virsin bunu da yolda ye.” diyip ḥazğanı ḥarışdırmağ başlar. Begzâde oradan kalkıp Şehzâde'niñ yanına gelũr. Şehzâde bu nedir diyũ sũ'al eyledikde “Efendim şũ ḥarşũğı tağda bir çiftlik var andan bir ḥoyun kesdirdim cigerini bũryân idip size getirdim.” diyip Şehzâde'ye virir. Şehzâde daḥı birazını alıp kũsũrını Begzâde'ye virir. Begzâde “Efendim, ben orada yedim ḥarınım tok siz buyurun.” diyũ giri virir. Şehzâde, yedikden şoñda kalkıp ḥayvânlara binerler yola revân olup on beş gün daha yol yürũdũkde Dünyâgüzeli'niñ memleketine dâḥil olurlar. Bir ḥân oḥası bulup toğrı oraya giderler.

Birkaç gün mürũruñdan şoñra Begzâde, Şehzâde'ye hitâben “Efendim bugün biraz baḥayım Dünyâgüzeli'niñ sarâyını öğreneyim.” diyip çıkar gider. Bir de baḥar ki maḥalle çocuğları ceviz oynarlar. İçlerinden biri durmayup ağlar. Begzâde, bunu görũp çocuğı çağırır. Çocuk gelip ne istersin deyince Begzâde, niçin ağlarsın diyip sũ'al ider. Çocuk, benim on para ile sekiz cevizim vardı. Bunlar yutđı, anũ için ağlarım, diyũ cevâb virdi. Begzâde, saña bir avuç altun vireyim. Ammâ bir şey şoracağım. Dünyâgüzeli'niñ sarâyı kañğısıdır, dir dimez çocuk ben seniñ para virdiğinden añladım, şimdi duyarlar ise seni ve hem beni helâk iderler, dimesine Begzâde ta'accũb iderek döner

gelir. Şehzâde sū'âl ider ki Begzâde'm bugün ne yapıdın bakayım, diyüp Begzâde “Efendim bizim pederimiñ uşaklarından Veli Ağa isminde burada bir yere çapılanmış, anuñ ile görüştük.” diyip aşıl maddeyi söylemez.

Yine birkaç gün geçtikden soñra Begzâde, Şehzâde'den ruşsat alıp gider. Biraz gitdikden soñra bakar ki gene bir maħalle çocukları ceviz oynarlar. İçlerinden biri durmayıp ağlar. Begzâde, çocuğı çağırıp evvelki minvâl üzere Dünyâgüzeli'niñ sarâyını baña öğretir iseñ saña bir avuç altun vireyim, didi ise de çocuk, lakırdı söylemeden çekilip gitdi. Begzâde'ye evvel günden ziyâde merâk gelip ta' accübde ƣaldı. Nihâyet şabra ƣararı ƣalmayıp toğrı Şehzâde'niñ yanına geldi. Bağdı ki Şehzâde uyur uyandırmâğa kıyamayıp yine ƣıkıp gitdi. Az gitdi uz gitdi gene bir maħalle çocuklarınıñ oyun maħaline gitdi. Gördü ki içlerinden bir çocuk ağlar ammâ evvelki çocuklar gibi ağlamaz. Bunuñ gözünden yaş yerine ƣan akardı. Begzâde'niñ, gönli maħzûn olup çocuğı ƣađırdıkda çocuk, gelüp ne istersin, diyince Begzâde ağlamasınıñ sebebini şordı. Çocuk, söze âğâz idüp der ki “Efendim benim pederim ziyâdesiyle fuƣarâdır, günde ancak etmek parasını ƣıƣarabilir. Şimdi birkaç günden beri keyifsiz olduğı münâsebetiyle işine gidemediđiñden evde olan eşyâları şatdık. Anları da yedik, şimdi ne para ve ne dağı eşyâımız ƣaldı; anıñ için ağlarım. Hem şu çocukları gördüm bunlarıñ babası zengin burada oyun ile imrâr-ı vađt idiyorlar. Babam zengin olaydı benim de vazîfem olmazdı. Ben de oyun oynardım.” diyip cevâb verdi. Begzâde, ƣıƣarıp bir avuç altun verdi. Çocuk sevinip altunları aldı ve Begzâde didi ki saña bir şey söyleyeceğim eger anı yaparsañ saña iki avuç altun daha viririm didikde çocuk, nedir baƣalım söyle didi. Begzâde Dünyâgüzeli'niñ sarâyını şorunca amân efendim ne yapıyorsuñ duyarlar ise seni ve beni helâk iderler, bunuñ imkânı yokdur lâkin size Dünyâgüzeli'niñ h̄vâcesi vardır anıñ h̄ânesini göstereyim, didi. Begzâde râzı olup iki avuç altun daha verdi. Çocuk, Begzâde'ye şu vechile ta' limât verdi ki şimdi ben öñden giderim sen arƣadan gel, elime bir taş alıp h̄vâceniñ h̄ânesiniñ öñüne gelür gelmez taşı atar ben ƣaçarım. Taş ƣangı ƣapının önünde turur ise ol h̄vâceniñ h̄ânesidir, diyü şöyle bir ta' limât verdi.

Ne ise bunlar yola revân oldılar. Çocuk öñden Begzâde arƣadan giderler, çocuk h̄vâceniñ h̄ânesiniñ ƣapısına gelir gelmez taşı atıp ƣoşa ƣoşa ƣaçar gider. Begzâde gelir bakar ki taş bir ƣapınıñ önünde durur. Hemân tođmaƣlarını eline alıp tađ tađ ider. H̄vâce hanımınıñ dağı üç kıızı var idi. Büyük kıızı inip ƣapıyı açmaƣsızıñ pencereden bakar ne baƣsın ayın on dördü gibi bir güzel deliƣanlı görür görmez cân u dilden ‘aşƣ u yürekden ‘aşık olup düşüp bayılır. Begzâde bakar ƣapı açılmaz bir daha tađ tađ ider. Bu sefer ortanca kıızı gelir o dağı pencereden bakar ‘aşık olup düşer bayılır. Begzâde, gene ƣapıyı tađ tađ itdikde bu sefer dağı küçük kıızı iner ol dağı ƣapıyı açmaƣsızıñ pencereden bakar ‘aşık olup olduğı yere düşer bayılır. Nihâyet h̄vâce hanıma nevbet gelir, ol dağı iner ƣapıyı açar bakar ki ne baƣsın ayın on dördü gibi bir civân içeri girer, h̄vâce hanım görür görmez ‘aklı başından gidip ‘aşık olup her ne ƣadar bayılma derecelerine geldi ise de kendini topladı.

Begzâde'ye hitâben “Civânım bir sâ' atdir ƣapıda bekletdik ‘afv idersiñiz buyuruñ yuƣarı ƣıƣalım.” didikde yuƣarı ƣıƣarlar. Hoşbeşden soñra h̄vâce hanım der ki “Ey benim nev-civânım, siziñ buraya teşriñiñizden elbet bir murâdıñız vardır.” diyince Begzâde “Benim yanımda bir Şehzâde vardır; Hind Pâdişâhı'niñ maħdûmıdır. Ben dağı veziriñ oğluyum diyip min evvelî ile'l-âhire nağl u beyân ider. Her ne olur ise senden olur amân diyip ayaklarına düşdi. H̄vâce hanım Begzâde'den hoşlandığından sözlere keyfine gidip didi ki “Azıcık şabr eyle şimdi baña sarâydan ‘araba gelir seni benim kıyâfetime ƣoyup yollarım, git kendiñ söyle gene ‘arabaya biñ gel didikde Begzâde der ki “Lâkin ben yolunu bilmem naşıl hareketde bulunmalı?” diyince h̄vâce hanım der ki “Şimdi buradan bismillah ile ‘arabaya biñ toğrı sarâyı seni götürürler gene bismillâh ile ‘arabadan inersin harem ƣapısına ƣadar seni götürürler. Ƙapıdan içeri girerken iki cârîye ƣoltuđuna girip yuƣarı ƣıƣarırlar. Dünyâgüzeli'niñ otaşına ƣoyup ƣapıyı ƣapar giderler. Sen selâm virip içeri girersiñ biraz otur eger ođur ise ƣalkar ođur, oğumaz ise bugün işim var git yarıñ gel, dir; sen de ƣalkar gelirsin.” der. Vađit de geldi, gel seni kıyâfetime ƣoyayım diyip kıyâfetine ƣoyar. Yeşil ferâce ƣalıñ yaşmağ elinde bekler ‘araba gelir, ƣapınıñ öñüne durur.

H̄vâce, Begzâde'ye haydi bin git diyip Begzâde ‘arabaya toğrı sarâyı dâhil olurlar. ‘Arabadan bi'smi'llâh ile inip harem ƣapısından içeri girer. İki cârîye ƣoltuđuna girip toğrı Dünyâgüzeli'niñ

oçasına korlar. Kapıyı kapayıp giderler. H^vâce selâm virip oturur, biraz şöhbetden soñra Dünyâgüzeli der ki “Amân hocam bugün azıcık keyfim yok inşa'allâh yarın gel.” didikde h^vâce pekiyi sultânım diyip kapıdan çıkar, câriyeler koşup h^vâce hânımın koltuğuna girip aşağı indirirler. Câriyelere Allâh'a ısmarladık diyip bi'smi'llâh ile 'arabaya biner doğru h^vâce hânımın hânesine gelirler. Yine bi'smi'llâh ile inip kapıdan içeri girer, yukarı çıkar. H^vâce hânım şordukda cümlesini beyân ider. Öyle ise inşa'allâh yarın şabâh sâ'at üç dört râddelerinde gel gene benim kıyâfetime koyup seni göndereyim, didi. Begzâde râzı olup kendi elbiselerini giydi, Allâh'a ısmarladık diyip kalkar gider doğru Şehzâde'niñ yanına gelir. Şehzâde ne yapıdın bakayım Begzâde'm diyince Begzâde min evveli ile'l-âhire nakl u beyân ider. Şehzâde memnûn olup Begzâde'ye tahsîn ü âferin ider.

Ne ise o gece yiyip içerler, şabâh olduğda Begzâde kalkıp doğru h^vâce hânımın evine gider, kapıyı tak tak ider, h^vâce hânım kendi inip kapıyı açar. Begzâde'yi görünce cân u yürekden “Buyurun Begzâde'm!” diyip yukarı alır. Birâz oturdukdan soñra sarâydan 'araba gelip kapıda bekleyeürsun gene h^vâce hânım Begzâde'yi kendi kıyâfetine koyup 'arabaya bindirir. Bunlar sarâya dâhil olurlar. Bâlâda zıkr olundığı gibi iki câriye koltuğuna girip Dünyâgüzeli'niñ oçasına koyup kapıyı kaparlar giderler. Begzâde selâm virip içeri girer, bakar ki Dünyâgüzeli yatar, azıcık oturdukdan soñra Dünyâgüzeli der ki “Amân h^vâcem bugün bir uykusuzluğum var hem ahşam bir düş gördüm yarın inşa'allâh hem dersi okuruz hem ol rü'yâmı tâ'bir eyle.” diyip gene yatar. Begzâde pekiyi sultânım diyip kalkar, câriyeler koltuğuna girip aşağı indirirler. 'Arabaya doğru h^vâce hânımın hânesine gelirler. 'Arabadan inip yukarı çıkar. H^vâce hânım sū'âl ider ki bugün ne yapıdın Begzâde cevâben cümlesini beyân ider. Öyle ise saña şabâha da ruşsat, her ne murâdın var ise söyle öbür gün artık seni göndermem, didi. Begzâde râzı olup kalkar, Şehzâde'niñ yanına gelir.

Ol gece dağı şabâhı idip irtesi günü olduğda kalkıp h^vâce hânımın hânesine gider. Gene h^vâce hânım bunu kendi kıyâfetine koyup oturur oturmaz 'araba gelir. Bagzâde, binip doğru sarâya dâhil olurlar. Dünyâgüzeli'niñ oçasına çıkar kapıyı kapayıp içeri girer, selâm virip oturur. Dünyâgüzeli “Amân h^vâcem size iki gündür zağmet itdim, kuşûra bakma gel şimdi dersi mi okuyalım, rü'yâmı mı söyleyeyim?” didikde Begzâde siz bilirsiniz diyip sükût ider. Her ne ise ilk önce dersi okuyup sonra rü'yâya bed'an ider. Der ki “H^vâcem, Allâh hayırlar virsin bu gece Hind Pâdişâhı'nuñ oğlu baña 'âşik olup buraya gelmiş. Yanında Begzâde isminde bir arkadaşım varmış. Şehzâde oturup Begzâde benim için çâre arıyor imiş. Amân h^vâcem her ne olur ise senden olur. Ben de ol Şehzâde'ye 'âşik oldum. Bunuñ bir çâresi nasıl ise bulup beni ol Şehzâde ile görüşdirmeli.” didi. Begzâde “Efendim ol Şehzâde'yi veyâhüd Begzâde'yi görseñüz bilir misiniz?” diyince Begzâde'nün gözleri tıpkı saña beñzer didikde Begzâde hemân yaşmağı çözüp ve ferâceyi çıkarıp “İşte Begzâde benim ancak sizi Şehzâde'me virip Hind memleketine götüreceğim.” didi. Dünyâgüzeli “Amân Begzâde, bunu uzatmağa gelmez zirâ bu hafta değil gelecek hafta ben Yemen Pâdişâhı'niñ oğluna gelin gidiyorum lâkin bugün bâzâr irtesi inşa'allâh pençşembe günü pederimiñ türbesini ziyârete gidiceğim. Şehzâde beni orada görür ise görür, görmez ise hasret kıyâmete kalır.” didi. Begzâde “Pekiye sultânım ben şimdi giderim türbedârdan anahtarını alıp pençşembe günü Şehzâde'yi alıp getiririm.” didi. Dünyâgüzeli “Öyle ise haydi durma benden maşşûş selâm eyle, pençşembe günü muñlağa gelsin.” diyü tenbih eyledi. Begzâde vedâlaşıp elbiselerini giydikde kapıdan çıkar gene câriyeler koltuğuna girip aşağı kadar götürirler. Oradan 'arabaya binip doğru h^vâce hânımın hânesine gider 'arabadan inip yukarı çıkar soyunup dökünüp oturur.

H^vâce hânım Bagzâde'ye hitâben “Bugün söyledin mi işini?” diyince Begzâde “Evet efendim söyledim.” diyip cümlesini nakl u beyân ider. Oradan Allâh'a ısmarladık diyip Şehzâde'niñ yanına gelir. Şehzâde sū'âl ider ki Begzâde'm ne yapıdın inşa'allâh bir hayr haber getirdiñ diyince Begzâde “Efendim buradan gitdim, h^vâce hânımın kıyâfetine girip doğru sarâya gidip Dünyâgüzeli'niñ oçasına girdim, kapıyı kapadım selâm virip oturdum. Dünyâgüzeli, ilk önce dersi okuyup soñra rü'yâ görmüş anı söyledi. Şehzâde “Dünyâgüzeli'niñ gördüğü rü'yâ nasıl rü'yâ imiş?” diyince Begzâde gene söze âğâz idip der ki “Efendim, rü'yâsında sizi görüp 'âşik olmuş ve beni görmüş, beni h^vâce zan idip siziñ için ricâyâ başladı. Ben de yaşmağı ve ferâceyi çıkarıp görünce memnûn oldı.” ve didi ki “Ben bu hafta değil gelecek hafta Yemen Pâdişâhı'niñ oğluna gelin gidiyorum ve pençşembe günü dağı

pederimiñ türbesine ziyârete gideceğim. Şehzâde beni orada görür ise görür görmez ise hâsret kıyâmete kalır.” didi. Ben de şimdi gideyim Dünyâgüzeli’niñ pederiniñ türbedârını bulup anahtarı alayım pençşembe günü sizi oraya götüreyim orada Dünyâgüzeli ile ne yapacak iseñ yap. Şehzâde râzî olup Begzâde’ye rûhşat virdi. Begzâde kalkıp şora şora türbeyi bulup türbedârı çağırdı. Türbedâr gelip buyuruñ ne istersiniz didikde Begzâde, bir avuç altun virip didi ki “Pençşembe gününe kadar türbeniñ anahtarını baña vir, pençşembe günü aḥşam üzeri saña teslim iderim.” didi. Türbedâr, bir avuç altun görünce anahtarı teslim eyleyip eyitdi “Efendim ister iseñiz bir ay dursun bendeñize lüzümü yok.” diyince Begzâde “Hayır istemem pençşembe günü viririm.” diyip Allâh’a ısmarladık diyerek çıkdı gitdi. Oradan çıkıp toğrı çarşuya dâhil oldı. Bir yeşil cübbe ve bir şarık mest, pabuç ve iki ‘oḳka şoğandan bir tesbîh alıp Şehzâde’niñ yanına geldi. Aldığı şeyleri gösterdikden soñra aḥşam oldı, birâz ta‘âm yiyip yatdılar. Şabâḥ olduḳda soḳağa gidip aḥşama gene geldiler.

Ḳışşamızı dırâz itmeyelim. Pençşembe günü oldı, Begzâde aldığı cübbeyi ve mesti pabuçları giyip şarığı başına şardı ve iki kıyye tesbîhi eline alıp Şehzâde ile berâber türbeye dâhil oldılar. Süpürge ile toz olan yerleri süpürdiler. Şehzâde içerde ve Begzâde bir iskemle alıp kapınıñ öñünde oturdu. Birkaç sa‘at mürûrundan soñra tozı dumana kıatarak ‘arabalar zuhûr itdi, gele gele türbe kapısınıñ yanına gelip tûrdılar. Beş on harem ağası Dünyâgüzeli’niñ kıoltuğuna girip türbeniñ yanına getirdiler. Dünyâgüzeli, harem ağalarına hitâben “Siz duruñ, bir parça pederimi ziyâret ideyim, şimdi gelirim.” didi. Harem ağaları fermân sultânımızıñ diyip tûrdılar. Dünyâgüzeli, içeri girer iken Begzâde’ye “Şehzâde geldi mi?” diyü sū‘âl ider. Begzâde daḫı “Evet efendim geldi, teşrifiniñize muntazırdur.” didi. Dünyâgüzeli içeri girer bakar ki ne baksın Şehzâde uyumuş her ne kadar uyandıрмаğa çalışdı ise de uyandıрмаğa kıyamadı. Hemân cebinden bir avuç aşık çıkarıp Şehzâde’niñ yanına kıoyup kendi çıkdı. Begzâde, seniñ Şehzâde’n ‘aşıklıḳdan añlamıyor. O daha çocukdur, biraz aşık ile oynasın ve beni bir daha maḥşerde görür, diyip ‘arabasına bindi. Tozı dumana kıatarak sarâyına gitdi.

Onlar gideḫursunlar biz gelelim Şehzâde’ye. Begzâde, içeri girer bakar ki ḫaḳıḳat Şehzâde uyumuş. Yanına varır Şehzâde’m diyü çağırınca Şehzâde kıalkır “Geldi mi Dünyâgüzeli ve bu aşıkları kim kıoydı?” didikde Begzâde “Efendim Dünyâgüzeli geldi ve aşıkları o kıoydı ve didi ki seniñ Şehzâde’n ‘aşıklıḳdan añlamayıp o daha çocuk. Bu aşık ile oynasın didi ve beni görmekligi daḫı kıyâmete kıaldı diyip gitti” didi. Şehzâde, eyvâḫ diyip iki eli ile başını döğmege başladı. Begzâde, burada durmak olmaz haydi gidelim bir çâresine bakayım didi. Bunlar kıalkıp anahtarı türbedâra virirler yola revân olup ḫâna geldiler. Ol gice ḫânda kıarâr idip şabâḥ olduḳda Begzâde kıalkıp toğrı Dünyâgüzeli’niñ ḫ‘âcesiniñ ḫânesine gidip kıapıyı taḳ taḳ itdi. ḫ‘âce ḫânim kıapıyı açdı gördi ki ta‘aşşuḳ olan Begzâde gelmiş. Buyuruñ elmasım diyip yuḳarı aldı. Begzâde yuḳarı kııkıp oturdu, birâz şoḫbetden soñra ḫ‘âce ḫanım “Elmasım gene bir şey söyleyeceksiniz ğâliba buyuruñ, çekinmeyin söyleyiniz.” Begzâde “Efendim bir ricâm var didikde eger kıabûl ider iseñiz Allâh tükenmez‘ ömürler iḫsân buyursun.” diyince söyle bakayım Begzâde, “Efendim bendeñizi bir kere daha Dünyâgüzeli’ne gönderir iseñiz başka bir ricâm yoḳdur.” didi. ḫ‘âce ḫanım daḫı “Allâḫ ḫayırlar virsin bu kıadar ricâyâ göre yâ cânımı isteyecek veyâḫûd bir şey isteyecek şandım. İyi baş üstüne şimdi ‘araba gelir azıcık otur da ‘araba gelsin, git.” didi.

Begzâde yine ḫ‘âce ḫanımıñ kıyâfetine girip oturdu. Birden ‘araba gelir Begzâde’ye ḫaber virirler bi’smi’llâḫ ile ‘arabaya binip toğrı sarâyâ dâhil oldılar gene bi’smi’llâḫ ile ‘arabadan indi. İki câriye kıoltuğuna girip Dünyâgüzeli’niñ oḫasına kıoyup kıapıyı kıapadılar. Begzâde selâm virdi Dünyâgüzeli selâmıñ alıp yer gösterdi. ḫoşbeşden soñra “Ey Begzâde’m ne ḫaber Şehzâde aşıklar ile oynuyor mı yoḫsa o ḫâlinde ‘aşıklıḳ itmege mi çabalıyor.” deyince Begzâde “Efendim ‘afv buyurırsañız benim Şehzâde’m aşık ile oynayacak çocuk degildir, tām ‘aşıḳdır. Lâkin o gün uyumasından sebep budur ki sizün ‘aşkıñızdan ol günün gicesi şabâḫa kıadar uyumadı. Gündüz türbede bir ğaflet başmış uyudu. Siziñ o kıadar Şehzâde’ye laḳırdı söylemeñize ḫaḳkıñız yoḳdur. Şimdi size bir ricâm var Şehzâde ‘aşık ve muḫabbetiñizden gice ve gündüz nâra ğarḳ oldı. Bir daha türbeye teşrif ider iseñiz hem Şehzâde’m ve hem bendeñiz ziyâde memnûn oluruz.” didi.

Dünyâgüzeli her ne kadar Şehzâde için lağırdı söyledi ise de ağız söyledi, kalbi söylemedi çünkü kırklar elinden rû'yasında Şehzade'nin aşkına aşk şerbetini nüş eyledi. Ne ise Dünyâgüzeli der ki "Ben bu pençşembe günü Yemen Pâdişâhı'nın oğluna gelin gidiyorum. Bir kere daha türbeye gelirim eğer bu sefer görebilir ise görür; göremez ise hasret kıyâmete kalacağına hiç şübhe yoktur." dedi. Begzâde, bu haberi alınca aşağıya inip arabaya bindi, doğru h'âce hanımın hânesine geldi, yukarı çıkıp h'âce hanımın cümle s'âline cevâb verdi. Oradan kalkıp doğru türbeye vardı, türbedarı bulup bir avuç altın verdi ve pençşembe gününe kadar anahtarı Begzâde'de durup ve gene türbedâra vireceğini va'd eyleyip anahtarı alıp Şehzâde'nin yanına geldi. Ol gece orada şabâh idip irtesi günü biraz def-i gam için dolaşıp gene geldiler. Hâşıl-ı kelâm pençşembe günü oldu, Begzâde gene yeşil cübbeyi ve mesti pabuçları giyip ve sarığı şardı ve iki okka şogandan tesbihi eline alıp ve Şehzâde ile kalkıp türbeye geldiler. Begzâde "Efendim, gel seniñ serçe parmağını keseyim gene uyumayasıñ." dedi. Şehzâde dağı râzı olup serçe parmağını kesdi. Arasına toz koyup şardılar. Şehzâde, parmağının acısından uykuyu terk idip türbenin içinde bir aşağı bir yukarı gezmeğe başladı. Begzâde dağı kapının önünde bir iskemle koyup oturur idi. Onlar oturağursun biz gelelim Dünyâgüzeli'ne.

Yemen Pâdişâhı'nın oğluna gelin gideciginden iki üç yüz araba ve elli altmış harem ağaları ve iki üç alay asâkir-i şâhâne hâzır oldukları hâlde Dünyâgüzeli giyinip kuşanıp arabaya biner ve diğer arabalara dağı kadınlar binip muzıka arş iderek yola revân olurlar. Harem ağaları Dünyâgüzeli'nin arabasının yanında ve muzıka önünde askerler yanlarında ve diğer arabalar dağı arkadan gelir idiler. Biraz yürüdükdün sonra türbenin yanına gelirler. Dünyâgüzeli arabaları tırdurup baş ağa olan Anber Ağa'yı çağırıp der ki "Geçen hafta pederimi iyi ziyâret idemedim, şimdi hâzır buradan geçer iken ben bir parça gidip ziyâret ideyim." diyince baş ağa fermân sultânımızuñ diyip Dünyâgüzeli'nin arabasını türbe kapısının önüne yanaşdırır. Begzâde, hemân içeri koşup Şehzâde'ye müjde ider. Gene tışarı çıkıp iskemleye oturur. Dünyâgüzeli arabadan inip şöylece bir emir virir ki "Ben şimdi çıkarım kimse arabalardan inmesin ve ağalara hitâben siz de burada tıruñ, ben mahfice bir ziyâret idip çıkayım." diyip içeri girer. Begzâde'ye hitâben "Şehzâde geldi mi s'âl eyledi." Begzâde dağı "Teşrifîñize muntazırdır." dedi. Dünyâgüzeli içeri girer bir de Şehzâde, Dünyâgüzeli'ni görünce akılı başından gidip bayılma derecelerine geldi ise de kendini toparlayıp şarmaş dolaş oldılar. Bunlar murâd alıp murâd virdiler. Şimdi Şehzâde uşul ile Begzâde'yi çağırıp ahvâli beyân itdiler ve Dünyâgüzeli'ni yerine bedel Begzâde'niñ gitdiğini münâsib gördi. Begzâde şaşırıp nâcâr Dünyâgüzeli'nin elbiselerini giyip ve Begzâde'niñ elbiselerini dağı Dünyâgüzeli giydi. Begzâde ile orada şöyle bir kavlı-i karar itdiler ki eğer Begzâde kırk güne kadar gelir ise a'lâ gelmez ise Begzâde'niñ helâk olduğunu anlayıp Dünyâgüzeli ile Şehzâde Hind memleketine avdet idecekler. Orada helâlleşip Begzâde çıkıdı arabaya binip yola revân oldılar. Muzıklar çala çala ve askerler yanları sıra gün dinince Yemen memleketine dâhil oldılar.

Yemen Pâdişâhı'nın oğluna Tâtârlar müjdelere tağdîm itdiler. Oradan dağı asâkirler karşıcı gelip muzıklar ve diğer a'lâ ince çalgılar ile sarâyâ getürdiler. Yemen Pâdişâhı'nın oğlu dağı gelini koltuğuna almak için binek taşının üstünde tıruñ idi. Arabalar sarâydan içeri girer girmez Pâdişâh'ın oğlu araba kapısının yanına gelür. Gelin hanım baş ağa olan Anber Ağa'yı çağırıp der ki "Benden mahşuş Şehzâde'ye selâm söyle kırk gün benim yasım var, kırk birinci günü ben Şehzâde'nin Şehzâde benim öyle söyle." didikde baş ağa gidip Şehzâde'ye hâl-i keyfiyeti ifâde ider. Şehzâde râzı olup kırk gün mühlet virir. Gelin hanımı arabadan indirip harem tarafına bir oğaya koydılar. Lâkin Begzâde'de tıy tıs olmadığın ve gayetle güzel olduğın kararından farkı yok idi. Kızdan değil ya'ni Dünyâgüzeli'nden farkı yok idi.

Nihâyet gelin hanım birkaç günler orada oturup kalkar. Bir gün gene gelin hanım oğada oturur iken Kayınvâlidesi gelip der ki "Kızım seniñ iyâlın olan Şehzâde'nin üç kız karındaşları vardır. Her biri bir vezirîñ oğullarının haremleridir ki seniñ görümceleriñdir. Seni onların sarâylarına götürüyüm. Her birinde birer hafta otur. Hem cânîñ şıkılmaz ve hem kırk gün dağı tekmiñ olur andan sonra seniñ düğününe tekrâren bed' ideriz dedi. Begzâde râzı olup içinden belki bir yolunu bulurum diyerek bunlar giyinip dört atlı arabaya bindiler. Arkalarında harem ağaları doğru gelin hanımuñ büyük görümcesi olan Afet Hanım'ın sarâyına dâhil oldılar. Arabadan inip harem kapısından içeri

girdiler. Bunların koltuklarına harem ağaları girip yukarı çıkardılar. ‘Afet Hanım, karşulayip “Buyurun gelin hanım!” diyü baş oțaya götürdi. Hoşbeşden sonra Kayınvâlîde “Efendim ben gideyim gelinceye kadar iyi bakınız bir haftadan sonra gelip alırım.” diyip gene ‘arabaya bindi gitdi.

Biz gelelim gelin hanım ile görüncesine bir iki gün geçdikden sonra gelin hanım ile ‘Afet Hanım bir gün yalnız bir oțada oturur iken cānları şıkılıp gelin hanım der ki “Efendim böyle cānımız şıkılıyor Allāh rızası için ikişer rek’ at namāz kılalım. Ben du’ā ideyim, sen āmin de yā sen erkek ol ya ben de sonra biraz eglenelim.” didikde ‘Afet Hanım rāzı olup bunlar kalkıp ābdest aldılar, namāz kıldıktan sonra gelin hanım du’ā idüp ‘Afet Hanım āmin didi. Du’ā tamām olduķda gelin hanım ‘Afet Hanım’a hitāben “Haydi bir kere sen bak erkek oldun mı?” didi. ‘Afet Hanım gidip bakar ki evvelki gibi hiç kız erkek olur mı? Geldi “Ben olmamışım, siz de bakın.” didi. Begzāde dağı tışarı çıkıp gene içeri girdi “Amān ‘Afet Hanım ben olmuşım diyince bunlar şarmaş dolaş olup murād alıp murād virdiler. Hāşılı bunlar bir hafta tekmi oluncaya kadar gice ve gündüz eglendiler. Onlar eglenētursunlar biz gelelim Şehzāde ile Dünyāgüzeli’ne.

Şimdi onlar dağı Begzāde’niñ arkası sıra kalkıp türbedāra anahtarı teslim eylediler. Oradan toğrı hāna geldiler zevke meşgūl oldılar. Şimdi hafta tamām olduķda Begzāde’niñ Kayınvâlîde’si gelip “Kızım bir hafta da ortanca görüncen olan Berire Hanım’a götürüyüm, azıcık da orada eglen.” didi. Gelin hanım kalkıp hāzırlandı, ‘Afet Hanım nerdübāndan aşığa kadar inip “İnşā’allāh gene buyuruñ.” gelin hanım didi. Begzāde “İnşā’allāh gelirim.” diyip ‘arabaya bindiler, toğrı ortanca görüncesi olan Berire Hanım’a gitdiler. Sarāydan içeri girip yukarı çıktılar Berire Hanım bunları görünce buyuruñ gelin hanım diyip oțaya aldı. Kahve dūhān içip biraz eglendikten sonra gelin hanımın Kayınvâlîde’si Berire Hanım’a hitāben “Kızım ben gideyim, gelin hanım evvel Allāh’a emānet sonra saña burada bir hafta kadar otursun gene ben gelir alırım.” didi. Berire Hanım “Baş üstüne...” diyip gelin hanımın Kayınvâlîde’si kalkıp ‘arabaya binip gitdi.

Derken bunlar Berire Hanım ve gelin hanım bir iki gün geçdikden sonra cānları şıkılıp Begzāde, Berire Hanım’a hitāben “Size bir şey söyleyeceğim.” didi. Berire Hanım “Buyuruñ gelin hanım söyleyiñ.” diyince Begzāde der ki “Efendim haydi siziñ ile Allāh rızası için ikişer rek’ at namāz kılalım. Ben du’ā ideyim sen āmin de, belki yā sen yā ben erkek oluruz da egleniriz.” didi. Berire Hanım rāzı olup kalkıp ābdest aldılar. Allāh rızası için ikişer rek’ at namāz kıldılar. Begzāde du’ā idüp Berire Hanım āmin, didi. Begzāde “Haydi Berire Hanım bak bir kere hāk-i pāyınız erkek olduñuz mı?” didikde Berire Hanım gidip bakar ki evvelki gibi tırıyor. Hemān içeri gelip “Gelin hanım bakdım bende bir şey yok siz de bir kere bakınız.” didi. Gelin hanım gidip bakdı ki erkek olmuş zātı erkek gelip Berire Hanım’a hitāben “Efendim ben olmuşım.” diyince bunlar şarmaş dolaş oldılar. Nihāyet bir hafta tamām olduķda gelin hanımın Kayınvâlîde’si gelip “Kızım haydi bir haftā dağı seni küçük görüncen olan Şükriye Hanım’a götürüyüm, bir hafta dağı orada otur, artık kırk gün dağı tekmi olur.” didi. Begzāde hāzırlanıp aşığa indi. Berire Hanım dağı nerdübān başına kadar inip inşāallāh gene buyuruñ gelin hanım didi. Gelin hanım dağı “İnşā’allāh gelirim!” diyip ‘arabaya bindiler. Toğrı küçük görüncesi olan Şükriye Hanım’ın sarāyına gitdiler.....³ oțada oturur iken Begzāde, ‘Afet Hanım’a hitāben “Efendim size bir şey ihtar ideceğim.” diyince ‘Afet Hanım buyuruñ didi.

Begzāde dağı söze āgāz idip der ki “Şimdi bendeñiz küçük hemşireñiz ile kavlı-i karar eyledik. Bu aħşam kaçacağız, siz de bizimle gider misiñiz?” didikde ‘Afet Hanım “Gidelim ammā niçin, sebebi nedir?” didi. Begzāde dağı min evvelî ile’l āhire naql u beyān eyleyince ‘Afet Hanım ta’accūbde kaldı. Nihāyet bunlar kalkıp usūl ile yükde hafif bahāda ne var ise cūmlisini topladılar. Begzāde “Efendim ben şimdi ortanca hemşireñize giderim, aña dağı haber viririm. Gice sā’ at beş altı rāddelerinde sizi burada sarāy kapısının önünde hāzır bulayım.” diyip kendi oradan toğrı ortanca görüncesi olan Berire Hanım’ın sarāyına dāhil oldu. Yukarı çıkıp bakdı ki Berire Hanım, aynanın önünde saçlarını tırar. Begzāde’yi görünce alıp oțasına götürdi. Biraz şöhetden sonra Begzāde, Berire Hanım’a hitāben “Efendim size bir şey söyleyeceğim.” didi. Berire Hanım dağı buyuruñ

³ Hikāyede bu kısımda eksiklik var.

söyleyiñiz didikde Begzâde dağı “Efendim, küçük hemşireñiz ve büyük hemşireñiz bir de bendeñiz üçümüz kaçacağız, siz de bizim ile berâber gelir iseñiz hâzırlanıñ gidelim.” didi. Berîre Hânım, Begzâde’ye hitâben “Pekiye gidelim, lâkin sebebi nedir, bir kere baña dağı ifade eyle?” diyince Begzâde min evvelî ile’l-âhîre cümlesini naql u beyân eyledi. Berîre Hânım’ın parmağı ağzında kalıp ta’ accüb eyledi. Ol dağı râzı olup kalkdı yükde hafif bahâda ağır ne var ise cümlesini topladılar. Gice sâ’ at beş altı râddelerinde sarây kapısının önünde bekleyeceğini Berîre Hânım va’ d eyleyip Begzâde oradan dağı Allâh’a ısmarladık diyip toğrı pazara gidip on ‘aded hayvân alıp bir ahıra bağladı. Küçük görümcesi olan Şükriye Hânım’ın sarâyına geldi, oturup hâli beyân eyledi. Ne ise ahşâm olduğda yemek yiyip yatdılar. Sa’ât beş râddelerinde Begzâde uşul ile kalkıp ahırdan hayvânları sarâyın kapısına getirdi ve içeri girip Şükriye Hânım ile berâber eşyaları iki hayvâna yükletip kendiler dağı birer hayvâna binip toğrı ‘Afet Hânım’ın sarâyına girdiler.

‘Afet Hânım dağı eşyaları kapının önüne getirmiş bunları bekler idi. Begzâde, hayvândan aşğa inip eşyaları diger iki hayvâna yükletip bir hayvâna dağı ‘Afet Hânım bindi. Oradan Berîre Hânım’ın sarâyına geldiler. Onı dağı kapının önünde hâzır bulup aının eşyalarını dağı iki hayvâna yükletip ve bir hayvâna dağı Berîre Hânım bindi. Bunlar altı hayvân eşyâ üç hayvân dağı ‘Afet Hânım, Berîre Hânım ve Şükriye Hânım ve bir civân da dağı Begzâde on ‘aded hayvân toğrı kal’ a kapısından çıkıp yola revân oldılar. Tâ ki yemek yemeyip şu içmeyip iki gün yol yürüdiler, kaçdılar. Onlar gideğursunlar biz gelelim Begzâde’niñ Kayınvâlide’si’ne ve görümceleriniñ sarâyının hâline.

Hafta tekmil olduğda Begzâde’niñ Kayınvâlide’si ‘arabaya binip doğrı Şükriye Hânım’ın sarâyına geldi. Yuğarı çıkdı gördi ki câriyeleriñ cümlesi ağlar, ta’ accüb idip ağlamalarının sebebini sū’âl eyledikde gelin hânım ile Şükriye Hânım’ın iki gice evvel gâ’ib olduğlarını söylediler. Kayınvâlide Hânım şaşırıp oradan ‘arabasına binip Begzâde’niñ diger görümceleriniñ sarâyına gitdi. Orada dağı bir velvele, aşlımı sū’âl ider. Gice onlarıñ dağı gâ’ib olduğını haber alınca gene ‘arabaya binip kendi sarâyına dâhil oldı. Pâdişâh’ın huzûrına çıkıp hâl ü keyfiyeti söyleyince Pâdişâh gâzaba gelip vükelâya tekmil da’ vet tezkereleri dağıldı. Vükelâ hâzır olup meclis kurulduğda Pâdişâh ahvâli beyân eyledi. Vükelâ dağı iki alay süvâri ‘askeri arğalarından gidip cümlesini tutup getirmelerini haber virirler. Pâdişâh emr idip iki alay süvâri ‘askeri çıkıp yola revân oldılar. ‘Askerler gidedursunlar biz gelelim Begzâde ile mezkûr hânımlara.

Bunlar iki gün iki gice aç şusuz kalıp yol yürüdüklerinden tãkağları kalmayıp bir ağacın gölgesine geldiler. Hayvânlardan aşğa inip oturdılar ve eşyaları dağı yıkıp hayvânları çayıra koyuverdiler. Biraz oturup yemek yediler. Azıcık Begzâde yatıp uyudu, sonra Begzâde kalkıp hânımlar uykuya yatdılar. Begzâde, anları bekler iken bir de gördü ki ne görsün çara bulut gibi iki alay süvâri üzerlerine gelir. Bunları görünce kalkıp âbdest aldı Allâh rızâsı için iki rek’at namâz kılıp bâzârdan aldığı kılıcı eline alıp atına süvâr oldı. Ammâ ‘asker dağı elli adım mesâfede kaldılar. Hemân Begzâde kollarını şıgayıp yâ Settâr diyip aç kurd çoyuna şalar gibi öyle bir hamle eyledi ki ta’ rîfi mümkün degildir. İki sâ’ at bir ‘azım ceng oldu ki böyle ceng aşlâ görilmemiş. İki alay ‘askerin altından girip üstünden çıkdı. Ancak elli altmış kişi o dağı yaralı olarak kaçıp kurtuldılar. Begzâde, gelip yerine oturdu.....⁴ aşğa inip eşyaları dağı indirdikde hayvânları çayıra şaliverdiler. Azıcık ta’âm ekl itdiler, hânımlarıñ ziyâde uykusu geldiğinden önce onlar uyudılar sekiz on sa’at uyuduğdan sonra onlar kalkıp Begzâde uyudu. Begzâde uyuyatursun şimdi ‘askerler tağın üzerinden aşğı toğrı iner iken ‘askerleri ‘Afet Hânım görünce ‘aklı başından gidip Şükriye ve Berîr Hânım’lara haber virdi. Bunlar dağı kalkıp görünce ‘ağılları başlarından gidip cümlesi ağlamağa başladılar ve Begzâde’yi uyandıрмаğa kıyamazlar idi. Naşıl ise Berîre Hânım’ın gözünden bir tamlâ yaş Begzâde’niñ yüzine düşünce hemân Begzâde uyanıp “Ne ağlarsıñız?” diye sū’âl eyledikde ‘Afet Hânım dağı “Begzâde’ m şu ‘askerleri görmez misin?” didi. Begzâde başını çevirip bağar ki ne bağarsın çara bulut gibi üzerlerine ‘asker gelir.

Begzâde kalkıp namâzını kılar yerine götürüp hânımlar ile helâlleşip atına bindi. Hânımlar dağı Allâh selâmet virsin didiler. Ammâ bu sefer dağı gâlib geleceğini ‘aklı kesmeyip ol dağı

⁴ Hikâyede bu kısımda eksiklik var.

ağlamağa başladı. Ne ise ‘askerlerin içine girdi, öyle kılıç urdu ki ta‘rifi mümkün degildir. Lâkin Begzâde bir taraftan ceng idip bir taraftan dağı hemân yalnız bir kılıç durmaz vire ‘askerleri telef ider. Kim oldığını ne Begzâde ve ne de ‘askerler bilir idi ve giriden dağı hanımlar Begzâde’ye du‘â ider; Allâh yardım eyleye diyip ağlamağa başladılar. O gün ol kadar ceng oldu ki bir gün bir gice durmayup ceng itdiler. Hâşılı kelâm bu ‘askerlerden ancak iki yâ üç kişi kurtuldu. Gavgâ tamâm olup Begzâde döndü geldi hayvândan inip iki gözlerinden bûs eyledi. Begzâde dağı iki yerinden yaralanmış idi ve hayvân dağı baldırından yaralandı. Bez ile şarıp Allâh’ın izni ve keremiyle hem Begzâde’niñ ve hem hayvânın yarası iki sâ‘at içinde iyi olup ol günden güzel oldu.

Şimdi ‘Afet Hanım ve Berîre Hanım ve Şükriye Hanım Begzâde’ye taḥsîn ü âferîn eyleyip ve ol tağlarda gördikleri laşeleri dağı Begzâde’niñ telef itdiğini aḥladılar gene hayvânlar eşyaları yükletip yola revân oldılar. Ba‘zı yerlerde oturup ve ba‘zı yerlerde yürürler idi. Kışşayı dırâz itmeyelim altı gün diyince Dünyâgüzeli’niñ memleketine dâhil oldılar oradan toğrı hâna gıtdiler bağıdılar ki Şehzâde, Dünyâgüzeli yokdur. Hâncıdan sū‘âl eyledi, hâncı dağı “Efendim dün şabâh gıtdiler ve baña sizin için haber bırağıdı ki eger gelirler ise ben gidiyorum o da arğam şıra gelsin, belki beni yolda bulur.” didi. Begzâde dağı bu haberi işidince yola revân oldılar, anlar gıdeṭursun biz gelelim Pâdişâh’a.

Kaçan ‘askerler Pâdişâh’a gelir aḥvâli söylediler. Pâdişâh dağı söze âğâz idip didi ki “Bu bir kişi, benim gönderdiğim ‘askerler ḥisâba gelmez. Ol kadar ‘askerleriñ ḥağkından geldi, elbet bu adam tehî degildir.” diyip artığ ‘asker göndermedi. Şimdi Begzâde ve hanımlar ol kadar hayvânları sürdiler ki iki günlük yolu bir günde aldılar. Bir de gördiler ki Şehzâde, Dünyâgüzeli bir sâ‘at mesâfede giderler gene hayvânları sürüp yetişdiler. Şehzâde bunları görünce iki taraftan memnûn u mesrûr olup ve bir ağacın gölgesine indiler, iki üç sâ‘at kadar mülâkât idip Begzâde başına gelen felâketleri bir bir nağl u beyân eyledi. Şehzâde ve Dünyâgüzeli dağı mâşâ‘allâh didiler.

Bunlar sekiz at, eşyâ ve dört kadın ve iki erkek olup yola revân oldılar. Elli beş gün diyince Hind memleketine dâhil olup bir sâ‘at mesâfede Pâdişâh’ın bir çiftligi var idi. Bunlar toğrı mezkûr çiftlige geldiler. Oradan Şehzâde, Pâdişâh’a müjdeciler gönderdi; müjdeciler toğrı Pâdişâh’ın ḥuzûrına çıkıp “Efendim müjdelersun, Şehzâde ve Begzâde geldi ve yanı şıra dağı dört kız ve sekiz hayvân eşyâ vardır. Falân maḥaldeki çiftliginizde sâyeñizde istirâhat idiyorlar ve geleli dağı yarım sâ‘at kadar oldu.” diyince Pâdişâh ol müjde getiren adamı ihyâ idip yerine gönderdi ve veziri çağırıp Şehzâde’niñ ve Begzâde’niñ geldiğini haber virdi. Vezir dağı ziyâde memnûn olup Pâdişâh’ın ḥâk-i pâyına yüz sürdi. Pâdişâh, Vezir’e ḥitâben “Haydi git sarâyın ḥapısından tâ çiftlige kadar iki kiçeli ‘asker diz ve benim ‘arabalarımından iki ‘araba getir, anlara kızlar binsin ve gene benim hayvânlarımdan iki hayvân getir. Anlara da Şehzâde ile Begzâde binsin ve bir hayvâna dağı sen biñ ve vükelâ dağı kendi hayvânları ile gitsin.” didi. Vezir “Fermân efendimiziñdir.” diyip çıkıdı toğrı ḥâş âḥıra gidip ‘arabalar ile hayvânları bir yâver ile gönderdi ve kışlalara dağı haber gönderip cümle ‘askerler gelip iki kiçeli sarây ḥapısından tâ çiftlige kadar dizildi vezir dağı cümle vükelâ ile toğrı çiftligi gıtdiler. Şehzâde ve Begzâde, vükelâyı görünce ḥalkıp oṭa ḥapısına kadar geldiler. Bunlar dağı hayvânlardan inip yukarı çıkıdılar, biraz şöḥbetden soñra Şehzâde ile Begzâde ḥalkıp Dünyâgüzeli ile Şükriye Hanım’ı bir ‘arabaya bindirdiler ve ‘Afet Hanım ile Berîre Hanım’ı dağı bir ‘arabaya bindirip geriye çıkıdılar.

Şimdi vükelâ dağı binek taşınıñ yanına inip Şehzâde ile Begzâde’yi hayvânlar bindirdiler. Kendileri dağı binip öñde Şehzâde ile Begzâde arğada vükelâ daha arğada ‘arabalar ile hanımlar yola revân oldılar. İki taraftan ‘askerler selâm ṭurup ve muzığa arş idip tâ sarây ḥapısının öñüne kadar iki tarafına selâm virerek içeri girdiler. Hanımları ḥareme gönderüp kendileri toğrı ḥuzûr-ı Pâdişâh’a çıkıp yer öpdiler. Pâdişâh dağı yer gösterip oturdılar. Şehzâde ve Begzâde başına gelen aḥvâli beyân idince Pâdişâh ve vükelâ ta‘accübde ḥalıp taḥsîn ü âferîn şâyeste gördiler. Pâdişâh bunlara ḥitâben “Haydi yorgunsunuz ḥareme gidiñ, diñleniñ.” didi. Begzâde ile Şehzâde berâber ḥalkıp toğrı ḥareme dâhil oldılar. Şehzâde vâlidesiniñ destini bûs eyledi ve başlarına gelen ser-encâmı bir bir nağl u beyân eyledi. O aralık Begzâde dağı kendi ḥânesine gidip vâlidesinin destini bûs eyledi ve başlarına gelen aḥvâli beyân idince vâlidesi ta‘accübde ḥaldı; şad hezâr âferîn eyledi. Gene Begzâde ḥalkıp ‘ale’l-

‘acele sarâya geldi ve Vâlide Sultân’ın yanına girip destini bûs eyledi ve gene başlarına gelen aḥvâli naḳl u beyân idince Vâlide’niñ daḫı hîç şübhesi ḳalmadı. Onlar orada oturaḫursunlar biz gelelim Pâdişâh’a.

Şimdi Pâdişâh ḫareme girip Şehzâde ile berâber gelen Dünyâgüzeli’ni ve ‘Afet ve Berîre ve Şükriye Ḥanım’ları yanına çağırıp oturur. Bir de Pâdişâh, Dünyâgüzeli’ni görünce ‘aḫlı başından gidip cân u dilden ‘aşk u yürekden ‘âşık olup bayılma derecelerine geldi. Azıcık oturduḫdan sonra ḫanımların cümlesi ḳalkıp yerlerine gitdiler. Pâdişâh daḫı tışarıya çıktı, Dünyâgüzeli’ne ‘âşık olduğundan Şehzâde’niñ elinden almak için ḫile düşünür iken ikinci vezîr içeri girip Pâdişâh’ın mülâḫazasını gördükde “Şevketli efendim, ne düşünüyorsın.” dedi. Pâdişâh daḫı Dünyâgüzeli’ne ‘âşık olduğımı ve ne ḫile ile Şehzâde’niñ elinden alacağımı beyân eyledi.

Şimdi ikinci vezîr söze âgâz idip der ki “Efendim, şimdi siz Şehzâde’yi çağırıp dersiniz ki ben seniñ ile şantrâc oynayacağım, eger ben seni yener isem saña ne ister isem yaparım eger sen beni yener iseñ sen de baña ne ister iseñ yap dersiniz. Oynarsınız her ne ḳadar Şehzâde iyi oyun bilir ise size yeñilir, siz de istediğinizi yapar kıızı elinden alırsınız.” dedi. Pâdişâh münâsib görüp Şehzâde’ye ḫaber gönderdi. Şehzâde ḳalkıp Begzâde ile berâber Pâdişâh’ın ḫuzûrına geldiler. Pâdişâh, Şehzâde’ye ḫitâben “Gel, şimdi seniñ ile sântırâc oynayalım, eger sen beni yeñer iseñ baña istediğini yap; ben seni yener isem istediğimi yaparım.” dedi. Şehzâde, her ne ḳadar râzi olmadı ise de Begzâde işâret itdi, nâ-çâr Şehzâde oyuna başladı. Bir oyun pederini yendi, Pâdişâh ne istersin didikde Şehzâde “Düğünümde ziyâde şenlik itmeñizi isterim.” dedi. Ḥâşılı altı yedi oyun pederini yendi her yeñide daḫı kendi düğününe bir şey istedi. Bî-çâre başına gelecek işi bilmez hemân düğününe ister; lâkin Pâdişâh yeñildi gibi kızdı. Şehzâde, gördi ki pederi kızmış, içinde der ki “Bârî bir kere de ben pederime yeñileyim, ḫâtırı ḳalmasın.” diyip bir oyun daḫı Şehzâde yeñildi. Pâdişâh hemân “Tutun şunun ellerini bağlayın.” diyip Şehzâde’niñ ellerini bağladı. Cellâda emr idip “Haydi, ur şunun boynunu!” dedi. Şehzâde gördi ki şaka degildir, hemân bir kere silkinip bağladıkları ipi ḳopardı. Pâdişâh, Şehzâde’niñ ipi ḳopardığını görünce ‘aḫlı başından gidip “Âferin oğlum, ben seni ḳuvvetsiz şanır idim lâkin ḳuvvetli imişsin maşâallah didi ve oğlum saña bir şey söyleyeceğim.” didikde Şehzâde daḫı “Buyuruñ efendim nedir?” diyince “Seniñ bu ḳadar ḳuvvetin nedendir ve naşıl bu ipi ḳopardın?” diye sū’âl eyledi.

Şehzâde, söze âgâz idip “Benim ḳuvvetim başımda bir beyâz kıl vardır, andandır. Ol kıl başımda olduğu vakit çifte temir ile bağlasanız ḳoparırım lâkin kıl başımda olmasa da yorğan tîresi ile bağlasalar aşlâ ḳoparamam.” diyip cevâb virdi. Öyle ise oğlum gel baḳalım o kıl naşıl kıldır, didikde Şehzâde, fesini çıkarıp Pâdişâh’ın dizine başını ḳoydu. Pâdişâh daḫı kıla baḳmak bahânesiyle uşullen Şehzâde’niñ başından kılı çekip ḳopardı ve gene Şehzâde’ye ḫitâben “Ḳalk oğlum bu sefer de baḳalım ḳollarını bağlayayım ḳopardabilir misin?” didikde Şehzâde kılı başında şanıp râzi oldu. Pâdişâh, emr idip “Şehzâde’niñ boynunu urun.” diyince Şehzâde’niñ ‘aḫlı başından gidip her ne ḳadar ḳoparmağa çabaladı ise de aşlâ ḳoparamadı. Begzâde’niñ pederi ya’nî başvezîr ileri gidip her ne ḳadar ricâ eyledi ise de aşlâ çâre bulmayıp sâde boynunun urulmasını ‘afv itdirip zindâna gönderdi. Şehzâde, zindanda oturaḫursun biz gelelim Dünyâgüzeli’ne.

Şehzâde, zindâna gider gitmez Begzâde ḳoşup Dünyâgüzeli’ne ḫaber virdi. Şimdi Dünyâgüzeli aḫvâle vâḳıf olunca ḫanımlar dördü bir yire toplanıp meşverete başladılar ve Pâdişâh’ın ta’âmına zehir ḳoymaklığa ḳarâr eylediler. Derken Pâdişâh ḫareme girip ta’âm istedikde Dünyâgüzeli ta’âmına zehir ḳoyup Pâdişâh’ın ḫuzûrına getirdi. Pâdişâh yemek yedikden sonra uykuya yatıp vefât eyledi. Ol sâ’at zindândan Şehzâde’yi getirip taḫtına çıkardılar ve Pâdişâh’ı daḫı defn idip geldiler. Şimdi düğün tedârikini kurup Dünyâgüzeli’ni Şehzâde’ye ve ‘Afet Ḥanım’ı daḫı Begzâde’niñ büyük ḳarındaşına ve Berîre Ḥanım’ı daḫı Begzâde’nin ortanca ḳarındaşına ve Şükriye Ḥanım’ı daḫı Begzâde’ye ‘aḫd-i nikâh idip kırk gün kırk gice düğün dernek olup ve Begzâde’yi kendine vezîr-i naşb idip anlar murâdına nâ’il oldılar. Allâh nâ-murâd olanları daḫı ber-murâd idip mesrûr eyleye âmin.

Begzâde Hikâyesi

Hikâyede, Hindistan'daki bir padişahın çocukları on beş on altı yaşlarına gelmeden nedensiz bir şekilde ölmektedir. Bir hekim, padişaha oğlunu on beş, on altı yaşına kadar karanlık bir mağarada tutması tavsiyesinde bulunur. Tavsiyeye uyan padişah, oğlunun canı sıkılmasın diye yanına bir de vezirinin oğlu Begzâde isimli çocuğu gönderir. Bunlar on beş, on altı yaşlarına gelince mağaradan çıkmak isterler. Padişah, onlara saray yaptırıp onları saraya yerleştirir. Şehzâde bir gün bir zamanlar babasının da âşık olduğu Dünyagüzeli isimli bir kıza âşık olup onu aramaya çıkar. Sonunda Dünyagüzeli'ni bulup onu almayı başarır. Onunla evlenmek üzereyken babası tarafından bir hile ile tutsak edilir ve öldürülecekken Dünyagüzeli tarafından kurtarılır.

Gizem ve aksiyon hikâyede yoğun bir şekilde mevcuttur. Yazar, Dünyagüzeli aracılığıyla hikâyeye bir gizem katmıştır. Şehzâde'nin babasının da bir zamanlar Dünyagüzeli'ne âşık olması, Şehzâde'nin resmi gördüğü anda âşık olması, resmi gören diğer kişilerin de çok etkilenmesi, herkesin Dünyagüzeli'nin evini göstermekten korkması, Dünyagüzeli'ne ayrı bir gizem katmaktadır. Şehzâde ve Begzâde'nin bu yolculuğu ve sonrasında yaşadıklarında da yoğun bir aksiyon vardır.

Hikâyenin bütününe etki eden ve hikâyeye yön veren ana karakterler Hint Padişahı ve Şehzâde'dir. Fakat Begzâde ve Dünyagüzeli de hikâyedeki önemli karakterlerdir ancak ikisi de Şehzâde ile birlikte var olabilen karakterlerdir. Begzâde, zaten Şehzâde'nin yardımcı karakteri konumundadır. Yemen padişahının oğlu ve annesi, kızları, lala, hoca gibi karakterler de fon karakterlerdir. Hint Padişahı'nın yaşadığı kimlik çatışması ve Şehzâde'nin de varoluş çabası incelenmesi gereken iki önemli husustur.

Makam ve hırs hiçliğe, merhamet ve dürüstlük zafere götürür.

Hint Padişahı "padişahlık ve babalık" kimlikleri arasında sıkışmış bir karakterdir. Ağır basan kimliği de padişahlık kimliğidir. Babalık kimliği, padişahlık kimliğinin gölgesinde hissedilebilen ama görünemeyen bir durumdur. Evladını sever, onun ölmesini engellemek için gerekli koşulları sağlar, ona saray yaptırır, onu mutlu etmeye çalışır ama o bir padişahtır ve her şeye muktedirdir. Makamının verdiği güce dayandığı için merhametsizliği daha ağır basar. Padişah, gücün mutlak sahibidir. Padişah'ın eylem ve emirlerinin doğru ya da yanlışlığı tartışılmaz çünkü doğru ve yanlışa o, karar verir ve geriye kalanlara da bunlara uymak kalır. Oğlunu iyileştiremeyen binlerce tabibi hiç düşünmeden öldürür. Çünkü o tabipler imkânsız da olsa onun dediğini yapmak zorundadır. Sarayı imkânsız gibi görünse de kırk günde yaptırır. Oğlu bir yere gidince onun iznini almak zorundadır. En sonunda Dünyagüzeli'ne kendisi de âşık olduğu için onu, oğlunun elinden almak ister. Hırsı ve makamının verdiği güç gereği onun dediğinin olması gerekir. Dünyagüzeli'ne kendisi sahip olmalıdır. Padişahlık duygusu, babalık duygusunu ezer ve yaşatmak için binlerce kişiyi öldürdüğü oğlunu öldürmeye kalkar. Bunu yaparken de hile yapmaktan geri durmaz. Çünkü hırs, insana her türlü çirkinliği yaptırır.

Şehzâde ise, âdeta ilk çağ insanların yaşantısındaki merak ve keşif duyguları ile doludur. Doğduktan sonra ölüm tehlikesi vardır ve bu yüzden yıllarca karanlık bir mağarada yaşamak zorunda kalır. Bu durum da onun hayatta kalabilmesi için mücadele vermesi gerektiğinin ipuçlarını vermektedir. Oyun oynarken taşları yukarı fırlatır ve kırılan camdan dolayı ilk defa güneşi görür. Güneşe karşı aşırı bir ilgi duyar ve onu yakalamaya çalışır, bu da ileride imkânsız şeylerin peşinden gideceğinin ipuçlarını vermektedir. Sonrasında saraya gider ama çevresinde olup biten her şeye meraklıdır. Dışarıyı merak eder ve dışarı avcılık yapmak için çıkar. İlk insan avı da onu yaşamında farklı bir evreye götürecektir olan Dünyagüzeli'nin resmini getiren derviş olur. Şehzâde mücadelecidir, imkânsızın peşinden gider; yeri geldiğinde de başına buyruktur, aşkı için babasının emrini çiğner aynı zamanda da babasına saf bir şekilde inanmaktadır. Bu saf inanç, neredeyse onun hayatına mal olacaktır. Yaradılışından beri saçındaki kıldan dolayı olağanüstü bir güce sahiptir.

Şehzâde, mağaradan çıktıktan sonra çevresini tanımaya, girdiği yeni evreni öğrenmeye çalışır. Babasının statüsünden dolayı doğuştan sahip olduğu kimliği pek benimseyemez. Çünkü onun sahip

olduğu kimliğin sınırlarını çizme yetkisi babasının elindedir. Kendisi de bu evrenin neresinde olduğunu bilmeye çalışır. Aslında kendi varoluşunun arayışındadır ve bu varoluşu da Dünyagüzeli'ne olan aşkı ile bulur. Babasının hegemonyasından kurtulup kendi kararlarını veren kendi idealleri peşinden giden bağımsız bir birey olmaya başlar ama babasına bağlılığı da tamamen kopmamıştır. O, çocukluğundan beri hayatta kalabilmek için mücadele vermek ve çevresini iyi tanımak zorundadır. Çünkü elde etmek istediği her şey için mücadele etmek zorundadır. Sevdiği kız ile görüşünce bile uykuda kalmamak için kendi bedeninden bir parça olan parmağını keser. O, insanları tanımak zorundadır çünkü babası bile onun rakibi ve düşmanı olabilmektedir.

Kadın karakterlere yüklenen vizyon

Hikâyede kadın karakterlere yüklenen vizyon, erkek karakterlere yüklenen vizyonun tam tersidir. Erkek karakterler savaşan, kadınları baştan çıkararak, olaylarda ön planda olan, kararları veren mücadeleciler ve aktif bir şekilde yaşama katılırken kadın karakterler, savaşta arka planda olan (Begzâde savaşırken diğer kadınlar geride durup onun kazanmasını bekler.) yaşamda arka planda olan (Hint Padişahı, Begzâde, Şehzâde tüm olaylarda ön planda iken diğer bütün kadınlar arka planda kalmaktadır.) kadın karakterler kolay bir şekilde baştan çıkarılan (Hoca'nın tüm kızlarının Begzâde'yi gördüğü gibi aşklarından bayılması ve kendisinin de ona âşık olup bayılmak üzere olması, Yemen padişahının tüm kızlarının Begzâde tarafından baştan çıkarılması ve hepsinin Begzâde ile kaçması) yönleriyle öyküde pasif bir durumda gösterilmiştir. Yemen padişahının eşi belli durumlarda etkili olmaya çalışır ama onun da etkisi sınırlıdır. Dünyagüzeli de diğer kadınlardan farklı olarak kendi kararlarını vermeye çalışır ve kendi potansiyelini harekete geçirir. Bazı kararları kendisi vermeye çalışır. Onu isteyen erkeğin kararına boyun eğmek yerine kendi sevdiği kişiye mücadele ederek kavuşur ama bunu yaparken de kadınlara yüklenen pasiflik durumunun etkisi onda da hissedilir. Tam bir eyleme geçemez, erkeğin gücüne ihtiyaç duyar. Padişahın eşi varken Dünyagüzeli ile de evlenmek istemesi, Begzâde'nin üç kız kardeş ile evlenmesi gibi bir erkeğin birden fazla kadınla birlikte olması doğal görülmüştür fakat bir kadını birden fazla erkek isteyince savaşlar ve ölümler olmuştur (Yemen padişahının oğlu ile Begzâde arasındaki çarpışmada birçok askerin ölmesi, Padişah ve Şehzâde'nin Dünyagüzeli'ne âşık olmasından dolayı ikisinden birinin ölmesi gerektiği için kralın öldürülmesi).

Erkeklerde oyun oynayan küçük çocuklar bile onlara altın teklif eden Begzâde'ye farklı tepkiler verirken kadınların tek tipli olarak verilmesi dikkat çeken önemli husustur. Kadınların neredeyse hepsi aynı durum karşısında aynı tepkiyi vermektedir. Hoca'nın tüm kızları Begzâde'yi görünce bayılır. Üç kızın da tepkisinde bir farklılık yoktur. Hoca'nın kendisi de aynı tepkiyi verir ama bayılmaktan son anda kurtulur. Yemen padişahının tüm kızları da Begzâde'nin yaptığı oyuna aynı şekilde tepki verip kolay bir şekilde baştan çıkar ve hepsi de Begzâde'nin onunla kaçma tekliflerine aynı cevabı verir.

Kadınların güçlü olduğu ve erkekleri yendiği tek olay Padişah'ı zehirlemeleridir. Kadınlar, kendi potansiyelinin farkına varıp sevdikleri insanı kurtarmak için en güçlü konumda olan krala karşı işbirliği yapar ve kralı alt edip sevdiklerini kurtarmayı başarırlar.

Aşk bilinmezi

Yavuz Turgul'un "Eşkîya" adlı sinema filminde Eşkîya ve Berfo karakterleri arasında şöyle bir diyalog geçer:

Eşkîya: Bana niye ihanet ettin Berfo?

Berfo: Demek sen benim yaptıklarına ihanet diyorsun?

Pekiye öyle olsun.

Şimdi ben sana şöyle desem:

Ben bunları yaptım; çünkü âşıktım ben. Yani vurulmuştum.

Ölüyordum aşkımdan.

Bunun üzerine kim bana ne diyebilir ha?

İhanet ne?

Aşkım için yaptım ulan!

Ahlaksızlık mı evet yaptım.

Ben en yakın arkadaşımı-seni- jandarmaya ihbar etmiş adamım.

Sen yapabilir miydin benim yaptığımı ha?

En sevgili arkadaşına ihanet edebilir miydin?

Onu jandarmaya ihbar edebilir miydin?

Arkadaşının altınlarını çalabilir miydin?

O altınlarla arkadaşının sevdiği kadınları anasından babasından satın alabilir miydin?

Arkadaşını ölüme gönderebilir miydin?

Ama ben yaptım.

Aşkım için!!!

Şimdi söyle bana hangimizin aşkı Keje'ye daha büyük ha?

Hangimizin?

Hangimiz Keje için bu kadar günaha girmeyi göze alabilirdik?

Bu aşk için ben cehennemde yanmaya hazırım.

Ya sen?(Turgul1996).

Bu diyalog aslında Padişah ile Şehzâde arasında yaşanan olay arasında ciddi benzerlik göstermektedir. Şehzâde, babasının üzülmemesi için iyi yüreklilikle satrançta ona yenilmek ister ama Padişah'ın niyeti onun sevdiğini elinden almaktır. Padişah, onu öldürmek için hileler yaparken Şehzâde, babasının böyle şeyler yapacağını aklından bile geçirmez. Padişah, onu öldürmek ister ama Şehzâde güçlü olduğu için kendini kurtarır. Sonrasında filmin de devamında olduğu gibi Eşkîya yine Berfo'ya güvenir ama Berfo yine onu aldatır. Şehzâde de babasına güvenir ama Padişah yine onu aldatıp öldürmeye çalışır. Daha önce de dediğimiz gibi hırs, insana her türlü çirkinliği yaptırır. Padişah en yakınının -oğlunun- sevdiğini elinden almayı hatta onu öldürmeyi kendine yakıştırır. Dünyagüzeli'ni elde etmek için her türlü hileye başvurmaya, her türlü günahı işlemeye hazırdır. Oğlunun hiçbir zaman yapmayacağı şeyleri bir çırpıda yapar ve en kötülerini de yapmaya hazırdır.

Hikâyedeki diğer önemli husus da oyun oynamak için bile belli bir sosyo-ekonomik duruma sahip olmak gerektiğidir. Çocuklardan biri, babası zengin olmadığı için diğer çocuklar oyun oynarken o, oyun oynayamaz. Aslında Şehzâde'nin de babası zengin olmasına rağmen çocuklukta en çok oynadığı oyun hayatta kalma oyunudur. Sadece bir kere dama oynar ama onda da sıkılır ve damayı fırlatır. Bunun dışında karanlık bir mağarada ışığı bile görmeden, çocukluğunu yaşayamadan karanlığa gömülme zorunda kalır. Mağaradan çıktıktan sonra da yetişkin insanların yaptığı şeyleri yapmaya başlar.

SONUÇ

Hikâyede bir zamanlar Dünyagüzeli'ne âşık olan babanın zor karşısında kolay yolu seçip vazgeçmesi ve oğlunun da imkânsız olan aşkı isteyip mücadele ederek sevdiği kızı alma çabası vardır. Şehzâde, kızı bedeni ile değil ruhu ile sever; Şehzâde'nin Dünyagüzeli geldiğinde uykuda kalmamak için parmağını kesmesi de gerektiğinde sevdiği için bedeninden vazgeçebileceğini göstermektedir. Ama Padişah, Dünyagüzeli'ni gördükten sonra onun güzelliğine vurulup o güzelliğe sahip olma hırsı içerisinde. Şehzâde, gül toplamak için gül bahçesine girip tüm dikenlere katlanan biriyken Padişah, sahip olduğu güce güvenip satın alacağı plastik çiçeklerden gül açmasını bekleyen bir karakter olarak karşımıza çıkmaktadır. Padişahın hırsı, evlat sevgisi dâhil, tüm duygularını o derece bastırır ki tek evladı olan Şehzade'yi öldürmeye çalışır. Padişah, hileleri ile Şehzade'yi aldatmayı başarıp onu alt ettiğini düşünür ama hikâyenin sonunda sahip olacağını sandığı kişi tarafından öldürülmesi ile iyiler ödüllendirilir ve kötüler cezalandırılmış olur. Böylece aldatmacalarla, hilelerle, emek vermeden elde edilmeye çalışılan aşkın kaybedilmeye mahkûm olduğu görülür.

KAYNAKÇA

Boratav, Pertev Naili (1969).100 Soruda Türk Folkloru, Gerçek Yayınevi, 1. Basım, İstanbul.

Propp, Vladimir (2008). Masalın Biçim Bilimi, Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları, 4. Basım, İstanbul.

Turgul, Yavuz (1996). Eşkya, www.beyazperde.com/filmler/film-17646/

Türkiye Diyanet Vakfı İSAM (İSLAM ARAŞTIRMALARI MERKEZİ). www.isam.org.tr